

МАРИЯ КЮРИ – ВЕЛИК УЧЕН И ХУМАНИСТ

Мария Кюри (7.11.1867 – 4.7.1934)

Знае се, че в трудни моменти най-ярко проличава характерът на даден човек. До започването на Първата световна война светът вече познаваше добре една от най-ярките личности в началото на ХХ-ти век. Това беше Мария Кюри. Жената, която разтърси представите на света за ролята на жената в обществото. Защото освен предана и всеотдайна съпруга и майка, тя бе и изключително целенасочена и ефективна изследователка. Мария Кюри беше първият учен удостоен с две Нобелови награди. През 1903г. Мария Кюри получава Нобелова награда за физика (поделена със съпруга ѝ Пиер Кюри и физика Анри Бекерел) – за откриване на радиоактивните явления. През 1911г., вече самостоятелно, тя получава Нобелова награда за химия – за получаването на чист радий. Всичко това светът вече знаеше. С възхищение следеше проявите на първата жена получила катедра в Сорбоната.

След избухването на Първата световна война и включването на Франция във военните действия, великата учена не търси спокойно място, където да изчака края на войната. В тази трудна за всички ситуация, Мария Кюри се изявява като изключителен хуманист. С присъщата си способност да мисли стратегически, тя предлага на военните една идея, която се оказва високо хуманна и полезна за ранените войници. Още в началото на войната Мария Кюри установява, че употребяваните вече от цивилните лекари рентгенови апарати, са почти непознати във военното здравеопазване. Тези апарати улесняват хирурзите за установяване точното място на куршуми и шрапнели в телата на ранените. Мария Кюри предлага военните и фронтови болници да се снабдят с такива. Оказва се, че никой не може да реализира тази идея по-добре от самата нея. Мария Кюри е натоварена с ръководството на Радиологичната служба на Червения кръст във Франция. Освен това, тя поема и отговорността пред Националното благотворително дружество да осигури радиологични апарати там, където има спешна нужда. Във връзка с двете задачи тя взема активно участие в първите години на войната. Пътува много. Пътуванията имат за цел временно или окончателно инсталиране на апарати за преглед на ранени. Затрудненията идват от недостиг на квалифициран персонал. Налага се да обяснява действието на апаратите и да обучава както лекари, така и по-будни доброволци. Ирена Кюри, по-голямата дъщеря на Мария Кюри, описва ролята на майка си в тази акция така: “Със същата енергия, с която някога майка ми бе взела решение да обработва тонове руда без всякакви средства, тя реши сега да обзаведе коли с подвижни рентгенови апарати за преглеждане на ранените. Чрез дарения от частни лица тя успява да събере необходимата сума за покупка на апарати; предоставиха и също големи автомобили, обикновени и спортни лимузини, специално оборудвани за превоз на апаратите. Тя преодоля трудностите, идващи от военната администрация, и съвместно с неколцина доброволци осигури временното обсъждане на някои фронтови болници, като обучи съответния персонал за радиографични прегледи на фрактури и за прегледи, имащи за цел да определят мястото на куршума в тялото на ранения. Тези методи по това време бяха почти неизвестни както на цивилните лекари, така и във войската. През есента на 1914г. първите коли влязоха в действие.”

В тази борба за живота Мария Кюри извършва още един подвиг, който извисява още повече нейния хуманизъм. Познавайки научната и техническата подготовка на дъщеря си, тя я включва в екипа на сътрудниците си. “Майка ми не се съмняваше вече в мен, тъй както не се съмняваше и в себе си. Без колебание тя ме остави на осемнадесет

години сама да отговарям за радиографичната служба в една англо-белгийска болница на няколко километра от фронта, близо до Ипр” – пише Ирена за този период.

Признателна Франция оценява Мария Кюри не само като гениален учен, но и като жена със сърце. По време на тържественото приемане на Мария Кюри за член на Медицинската академия в Париж председателят на Академията се обръща към нея с думите: “ Във Ваше лице поздравяваме великия учен, жената със сърце, чийто живот изцяло бе посветен на работа и наука, патриотката, която както във време на война, така и през време на мир правеше повече, отколкото я заставяше нейното задължение. Вашето присъствие тук ни носи благодатното влияние на Вашия пример и славата на Вашето име. За всичко това сме длъжни да Ви благодарим. Гордеем се, че сте сред нас. Вие сте първата жена, която е приета в Академията, но коя друга е по-достойна за това?”

На 4 юли 1934г. спира да тупти голямото всеотдайно сърце на Мария Кюри. Нейните научни открития, необикновенните черти на характера ѝ, високия хуманизъм, който тя проявяваше, остават безсмъртна следа за тази велика учена, жена и майка.

Мария Добрева, преподавател по химия
Ирина Николова, химик